

ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΑΛΠΟΥΖΟΣ

γινάτι

Ο σοφός της λίμνης

Μυθιστόρημα

ΠΡΩΤΗ ΕΚΔΟΣΗ:
50.000 ΑΝΤΙΤΥΠΑ

ΤΙΤΛΟΣ ΒΙΒΛΙΟΥ: Γινάτι. Ο σοφός της λίμνης
ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ: Γιάννης Καλπούζος
ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ – ΔΙΟΡΘΩΣΗ ΚΕΙΜΕΝΟΥ: Άννα Μαράντη
ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ:
Βούλα Παπαϊωάννου, Λίμνη Ιωαννίνων, γύρω στο 1950
ΣΥΝΘΕΣΗ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ: Βίκυ Αυδή
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗ: Ραλλού Ρουχωτά

© Γιάννης Καλπούζος, 2018
© Φωτογραφίας εξωφύλλου: Φωτογραφικά Αρχεία
Μουσείου Μπενάκη
© ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε., Αθήνα 2018

Πρώτη έκδοση: Μάρτιος 2018, 50.000 αντίτυπα

Έντυπη έκδοση ISBN 978-618-01-2395-1
Ηλεκτρονική έκδοση ISBN 978-618-01-2396-8

Τυπώθηκε στην Ευρωπαϊκή Ένωση, σε χαρτί ελεύθερο χημικών ουσιών, προερχόμενο αποκλειστικά και μόνο από δάση που καλλιεργούνται για την παραγωγή χαρτιού.

Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται κατά τις διατάξεις του Ελληνικού Νόμου (Ν. 2121/1993 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγορεύεται απολύτως η άνευ γραπτής αδείας του εκδότη κατά οποιονδήποτε τρόπο ή μέσο αντιγραφή, φωτοανατύπωση και εν γένει αναπαραγωγή, διανομή, εκμίσθωση ή δανεισμός, μετάφραση, διασκευή, αναμετάδοση, παρουσίαση στο κοινό σε οποιαδήποτε μορφή (ηλεκτρονική, μηχανική ή άλλη) και η εν γένει εκμετάλλευση του συνόλου ή μέρους του έργου.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε.

Έδρα: Τατοίου 121, 144 52 Μεταμόρφωση
Βιβλιοπωλείο: Εμμ. Μπενάκη 13-15, 106 78 Αθήνα
Τηλ.: 2102804800 • fax: 2102819550 • e-mail: info@psychogios.gr
www.psychogios.gr • <http://blog.psychogios.gr>

PSYCHOGIOS PUBLICATIONS S.A.

Head Office: 121, Tatoiou Str., 144 52 Metamorfossi, Greece
Bookstore: 13-15, Emm. Benaki Str., 106 78 Athens, Greece
Tel.: 2102804800 • fax: 2102819550 • e-mail: info@psychogios.gr
www.psychogios.gr • <http://blog.psychogios.gr>

ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΑΛΠΟΥΖΟΣ

ΓΙΝΟΪΤΙ

Ο σοφός της λίμνης

ΑΛΛΑ ΕΡΓΑ ΤΟΥ ΓΙΑΝΝΗ ΚΑΛΠΟΥΖΟΥ

Μεθυσμένος δρόμος, μυθιστόρημα, Ελληνικά Γράμματα 2000

Στίχοι 18 τραγουδιών στο παιδικό θεατρικό έργο

Ο Τρυφεράκανθος, της Ελένης Προιοβόλου,

Ελληνικά Γράμματα 2001

«Ο Λευτέρης», διήγημα στο συλλογικό έργο

Τέλος καλό, όλα καλά, Καστανιώτης 2012

Ουρανόπετρα: Η δωδέκατη γενιά, μυθιστόρημα, Μεταίχμιο

2013

Από τις Εκδόσεις ΨΥΧΟΓΙΟΣ κυκλοφορούν επίσης:

Ό,τι αγαπώ είναι δικό σου, μυθιστόρημα, 2014

Ιμαρέτ: Στη σκιά του ρολογιού, μυθιστόρημα,

δεύτερη έκδοση, 2015

Σάος. Παντομίμα Φαντασμάτων, μυθιστόρημα,

δεύτερη έκδοση, 2015

Άγιοι και δαίμονες, μυθιστόρημα, δεύτερη έκδοση, 2015

Ιμαρέτ 1: Οι δυο φίλοι και ο παππούς Ισμαήλ,

εφηβικό μυθιστόρημα, 2015

Ιμαρέτ 2: Φάρσες, πόλεμος και όνειρα,

εφηβικό μυθιστόρημα, 2016

Σέρρα, η ψυχή του Πόντου, μυθιστόρημα, 2016

Κάποιοι δεν ξεχνούν ποτέ, διηγήματα, 2017

Ποίηση 2000-2017

Ευχαριστούμε τον Δήμο Ιωαννιτών καθώς και το ΕΛΙΑ/ΜΙΕΤ για την ευγενική παραχώρηση των χαρτών στις σελίδες 8-9 και 10 αντίστοιχα.

*Στον πατέρα μου,
που έφυγε ενόσω έγραφα αυτό το βιβλίο.*

ΓΙΑΝΝΕΝΑ 1917-1929

← ΠΡΟΣ
ΑΡΤΑ - ΠΡΕΒΕΖΑ

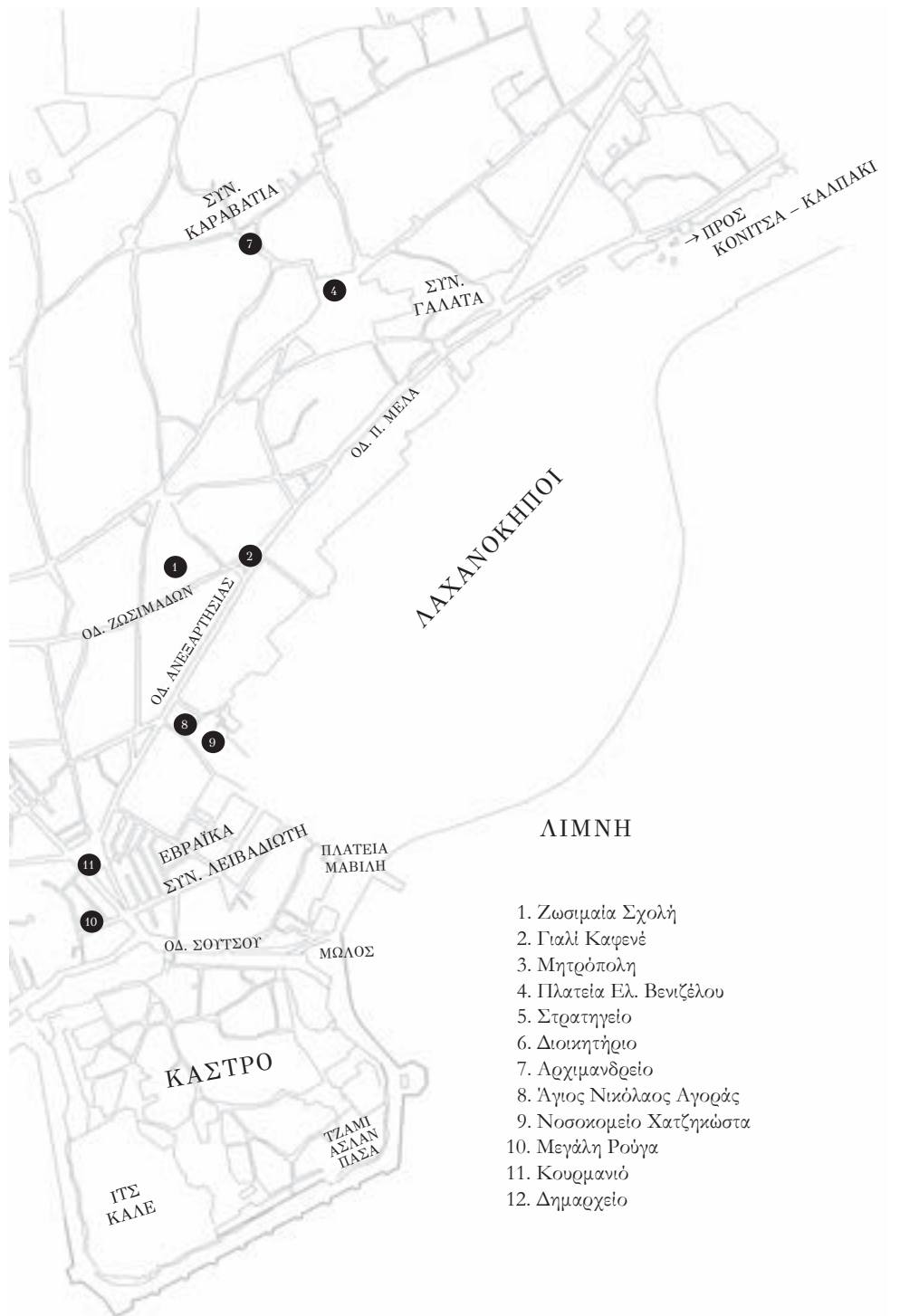
ΛΑΧΑΝΟΚΗΠΟΙ

ΛΙΜΝΗ

ΚΕΝΤΡΙΚΗ
ΠΛΑΤΕΙΑ 6
ΟΔ. ΑΒΕΡΩΩ 5
ΛΙΘΑΡΙΤΣΙΑ 3

ΣΥΝ. ΣΙΑΡΑΒΑ
ΤΑΜΠΑΚΙΚΑ

ΣΚΑΛΑ

1. Ζωσιμαία Σχολή
2. Γιαλί Καφενέ
3. Μητρόπολη
4. Πλατεία Ελ. Βενιζέλου
5. Στρατηγείο
6. Διοικητήριο
7. Αρχιμανδρείο
8. Άγιος Νικόλαος Αγοράς
9. Νοσοκομείο Χατζηρώστας
10. Μεγάλη Ρούγα
11. Κουρμανιό
12. Δημαρχείο

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ ΧΑΡΤΗ «Η ΝΕΑ ΕΛΛΑΣ», ΔΕΚΑΕΤΙΑ 1920

1. Κακαβιά	8. Καλέντζι	13. Λογγάδες
2. Δολιανά	9. Αβγό	14. Μονή Ντουραχάνης, Πόρος
3. Καλπάκι	10. Ανατολή, Κατσιά, Μπουλίνα	15. Λιγαδιάδες
4. Βελτσιότα	11. Μπισοδούν, Λυκόστομο, Λαψίτα	16. Στρούνι, Ντραμπάτοβα
5. Ντοβρά	12. Καστριότα	17. Πέραμα
6. Δραγοφά		18. Άγιος Νικόλαος Κοπάνων
7. Πέτρα		19. Μέτσοβο

Μάνα είσαι συ... ή λώβα!» ξεστόμισε ο Ζώτος. Κόμπιασε στα μισά της βλαστήμιας. Μάγκωσε η γλώσσα του όπως μουδιάζει κανείς εμπρός στο δέος που προκαλούν τα θεία και τα ιερά, όμως στο τέλος το 'ριξε το φαρμάκι του.

Βαριά κουβέντα, δηλητήριο, στεγνό ξυράφι στον λαιμό. Να λες τη μάνα σου «λώβα»! Όχι λεπρή, καταπώς θα εξηγούσαν τη λέξη οι γραμματιζούμενοι. Σ' εκείνα τα χωριά λώβα σήμαινε βρόμα, μαγαρισμένη, άτιμη.

Ήταν λίγες μέρες αφότου γίνηκε το μεγάλο κακό κι ακόμη τον έζωναν όλων των δαιμόνων τα ισκιώματα. Πλέον τον άφηνε κι η βρισιά του ωσάν γυμνό και ξέσκεπο στα χιόνια· έκθετο μπροστά σε όσα επιτάσσει από αιώνες το σέβας προς τους γεννήτορες.

Κακοφάνηκε ως και στον πάππο του, τον σκληρό της φιλίας, κι ας μη στήριξε τη νύφη του.

«Έχει κριτή στον ουρανό γι' αυτά...» είπε μονάχα, κι ύστερα πρόσθεσε: «Κοίτα, κει που θα πας να μη λερώσεις το δικό σου κούτελο. Ό,τι θα κάνεις θα πάθεις, καρδιά μη σε πονέσει».

Η Κήκω, η μάνα, με το βαφτιστικό όνομα Αγγελική το οποίο κανένας δε θυμόταν πια, μαζεύτηκε κουβάρι καταγής στα στρωσίδια κι έκλαιγε βουβά. Μέχρι και το κλάμα των γυναικών σε τούτα τα μέρη το όριζαν οι αρσενικοί· άντρας, πεθερός, αδελφός, πάππος, πατέρας. Βούλιαξε το κεφάλι ανάμεσα στη μαύρη ποδιά, θαρρείς και θα την έσωζε απ' τα

σικιάσματα της ζήσης της, και φάνταζε με καρβουνιασμένο κούτσουρο.

Ο Ζώτος απέστρεψε το βλέμμα. Τον βάραινε, τον μακέλευε η βλαστήμια του κι ας μη ζύγιαζε στον νου να ζητήσει συχώρηση. Τον κρατούσε το γινάτι, σε σχέση με τα συμπεράσματά του, μια και λογάριαζε φταίχτρα τη μάνα του για τα πρόσφατα γεγονότα, να 'ναι το φιτίλι του κακού.

Στάθηκε στο παραθύρι και θωρούσε έξω. Τίποτα δεν έβλεπε. Το σκοτάδι αφάνιζε όσα φανερώνει το φως στα μάτια των ανθρώπων. Μόνο ο βοριάς, δυνατός και παγωμένος, μαρτυρούσε πως δεν έπαψε να κυλά η ρόδα της ζωής. Λύγιζε τα γυμνά κλαδιά, σφύριζε, λες και θύμωνε με ό,τι εμπόδιζε το διάβα του, κόπαζε, έπαιρνε βαθιές ανάσες και πάλι έκαμνε γιουρούσι στα ισιώματα, στις ράχες, στα καλυβόσπιτα, στις πέτρινες κατοικίες και στις λαγκαδιές.

Βοριάς, αλλά ελαφρύτερος, φυσούσε και την αποφράδα ημέρα του Σαββάτου στις έντεκα Φλεβάρη 1917. Τότε που τον έστειλε η μοίρα στο χωράφι της Ξερόλακκας. Πατούσε στα δεκαεπτά, όμως έδειχνε είκοσι δύο. Ξεγελούσε πρωτίστως το μουστάκι και η πρόωρη πυκνή τριχοφυΐα του.

Πεζούλες ή λαχίδια λέγανε τα ξερικά χωράφια τους, λαγοκυλίστρες, μια σταλιά τόπος το καθένα και πατωσιές πατωσιές. Με ξερολιθιά αντί για φράχτη, να βαστά τα χώματα μην τα σύρουν οι βροχές στην κατηφόρα. Ξεπέτριζε ο Ζώτος και στοίβαζε στις άκρες λογιών λογιών λιθάρια. Καλοθώρητος, με μπόι ίσαμε ένα κι ογδόντα, με γερά μπράτσα και φαρδύ στέρνο, πήγαινε κι ερχόταν ακάματος. Δούλευε, μα αλλού ροβολούσαν οι σκέψεις του. Στο Ημιγυμνάσιο της Μοσχόπολης, το οποίο διέκοψε προσφάτως αναγκαστικά.

Παραπέρα, εκεί όπου τέλειωναν οι πεζούλες κι έγερνε απότομα η ράχη κατά το ρέμα, βόσκαγε η Τασιά τα πρόβατά της. Συνομήλικοι ήτανε. Παιγνιδόματη, παραγεμιστή, καμαροφρύδα και με πρόσωπο λουλουδάτο. Είχε ρίξει πίσω τη

μαντίλα ως τον σβέροκο και φαίνονταν οι μακριές πλεξούδες της δεμένες τρεις γύρες στο κεφάλι.

«Ζώτο! Ε, Ζώτο! Έλα και σε θέλω!»

Κοντοζύγωσε ανόρεχτα, διανύοντας τη μισή απόσταση που τους χώριζε, και σταμάτησε στην ξερολιθιά. Ενώσω καρτερούσε να μάθει γιατί τον φώναξε, κλότσαγε ρυθμικά με το παπούτσι τη ρίζα του ακανόνιστου περιτειχίσματος.

«Τι θες, Τασιά;»

«Έλα να δεις τι έχω εγώ...» τον προκάλεσε όλο νάζι.

Δρασκελήσε την ξερολιθιά και σίμωσε. Επιφυλακτικά, όπως πλησιάζει κανείς στην τρύπα του φιδιού.

Σήκωσε τότε, το άτιμο το θηλυκό, το φουστάνι. Βρακί δε φόραγε. Σάματις φόραγαν και πολλές στο χωριό!

Άσπρα, γαλατερά, ξεπρόβαλλαν τα μπούτια της κι ανάμεσα στο δίκρανο των σκελών της ο τριχωτός της θύσανος. Φούντωσε το κορμί του και κυλούσε το αίμα φουρτουνιασμένο στις φλέβες του. Ωστόσο συγκρατήθηκε. Να τον μπλέξει σε παντρολογήματα σκόπευε.

«Για να δω τον μπούφο σου με γύρεψες;»

«Άμα θες σ' αφήνω να με μαλάξεις. Ή μήπως σκιάζεσαι;»

Προς στιγμήν έστεκε δίγνωμος. Δεν ήταν δα και λίγο πράμα τούτο. Να του δίνεται έτσι απροκάλυπτα και να λιποψυχήσει; Λυσομανούσε το σώμα του, αν και αμετάλαβο στα ερωτικά. «Όρμα!» έκραζε κάθε κύτταρό του.

Εντούτοις αλλιώς τα μέτρησε ο λογισμός του, κόντρα στον πόθο που βάλθηκε να τον κουρσέψει. Το 'χε κι από χαρακτήρα ν' αντιδρά απέναντι σε ό,τι θα υπέκυπταν οι πολλοί. Γι-νάτι, πείσμα τον διέκρινε γενικότερα, πότε καλό και τις περισσότερες φορές κακό.

Ζάρωσε τα φρύδια κι ύστερα, προκειμένου να ξεγλιστρήσει απ' το στρίμωγμα, της επιτέθηκε: «Τι ξετσιπωσιές είναι αυτές; Γίνηκες περπατάρα; Δεν ντρέπεσαι;»

Η Τασιά αναφκοκκίνισε και κατέβασε ευθύς το φουστά-

νι. Προσβλήθηκε διπλά. Να μην τη θέλει και να την αποκαλεί πόρνη! «Για να σε δοκιμάσω το έκαμα, καημένο μου. Ή μπας και νομίζεις πως θα μοιάσω στη μάνα σου;»

«Τι 'πες, μωρή; Μην την πιάνεις στο στόμα σου τη μάνα μου! Μήτε για μια τρίχα της δεν αξίζεις!»

«Τι μας λες! Αμ τα μάθαμε τα μασκαραλίκια της. Ολάκερο το χωριό τα ξέρει. Με τον Ντάφλο Γιόλκα νταραβερίζεται.»

«Βούλωσ' το, μωρή ξεφτιλισμένη!»

«Εγώ να το βουλώσω, μπάσταρδο του Ντάφλου! Ολόιδιο είστε...» χόντρυνε τη φραστική της επίθεση και θα συνέχιζε, αλλά την έκραξε απ' αντίκρου ο πατέρας της κι ανακόπηκε στα μισά ο λόγος της.

«Αι χάσου, διαολόσπαρμα! Χάσου, μη σε ξεμπροστιάσω στο χωριό!»

Η Τασιά γύρισε απότομα τη ράχη της και πήρε να σαλαγά τα πρόβατα. Όμως δεν είχε πει την τελευταία της κουβέντα.

«Χαιρετίσματα στον Ντάφλο! Να του τα δώσει η μάνα σου, η προκομμένη! Για να βγάλουν και τα μάτια τους!»

Αν αμολούσε άντρας τούτες τις κατηγορίες, θα πιάνονταν στα χέρια. Θα μάτωναν. Μα δε γινόταν να τα βάλει με γυναίκα. Κι ας έχυνε δηλητήριο χειρότερο απ' της οχιάς.

Ρίχτηκε ο Ζώτος στην ξερολιθιά να ξεσπάσει το άχτι του. Έσερνε με μανία τις κοτρόνες, τις κλοτσούσε πληγώνοντας τα ποδάρια του κι εκσφενδόνιζε μικρότερες πέτρες στη μέση του χωραφιού όθεν τις μάζευε πρωτύτερα.

«Να 'σουν άντρας, μωρή!» επαναλάμβανε κάθε τόσο, χωρίς να κατακάθεται η οργή του.

Με τον θυμό καρβαλάρη της ύπαρξής του, κίνησε να επιστρέψει στο σπίτι την ώρα που σήμαινε η καμπάνα του εσπερινού. Για να μην απαντηθεί με την Τασιά τράβηξε απ' το δύσβατο μονοπάτι της Κλεισούρας. Όλο γκρεμούς και κοδέλες, καταπώς λέγανε τις στροφές.

Πασχίζοντας να καταπραΰνει όσα τον κατέτρωγαν, ανα-

θυμόταν τα γυμνασιακά του χρόνια. Τελειώνοντας το δημοτικό στο χωριό και ακολουθώντας το Σχολαρχείο στη Βούρμπιανη, τον έστειλαν με καθυστέρηση ενός έτους οι γονείς του στη Μοσχόπολη, είκοσι τέσσερα χιλιόμετρα βορειοδυτικά της Κορυτσάς, όπου ζούσε ο αδελφός της μάνας του ο Μίχας, Βλάχος στην καταγωγή. Τον έγραψαν στο Ημιγυμνάσιο της Νέας Ακαδημίας, το ονομαζόμενο στα 1700 Ελληνικόν Φροντιστήριον. Σχολείο με σαράντα αίθουσες, διαμερίσματα διδασκάλων, βιβλιοθήκη και θαλάμους για τους οικοτρόφους μαθητές. Βεβαίως δεν ευτύχησε να δει τη Μοσχόπολη των δώδεκα συνοικιών και των εξήντα πέντε χιλιάδων κατοίκων, την Αθήνα της Οθωμανοκρατίας. Γνώρισε τη γενέτειρα του Σίνα, μα και τόσων άλλων εθνικών ευεργετών, όπως της ξανάδωσαν μερική πνοή οι πέντε χιλιάδες Βλάχοι που επανεγκαταστάθηκαν ύστερα από την αιματηρή καταστροφή του 1769. Μια πόλη σκιά της παλιάς της δόξας. Όμως και η καινούργια έμελλε να υποστεί τον δικό της όλεθρο στις δεκαέξι Οκτώβρη του 1916, όταν την κατέκαψαν τα άτακτα σώματα του Αλβανού Μπούτκα, του συνεργάτη των Ιταλών, οι οποίοι προέλαυναν στη Βόρειο Ήπειρο, και αναγκάστηκε η πλειονότητα των χριστιανών να την εγκαταλείψει. Εξαιτίας τούτων των γεγονότων στράφηκε κι ο Ζώτος στο χωριό δίχως να ξεσκολίσει απ' το τριτάξιο Ημιγυμνάσιο. Έφυγε κι ακόμη έμενε αναποφάσιστος για το μέλλον του. Θα συνέχιζε τις σπουδές του στην Κόνιτσα, προκειμένου να γίνει δάσκαλος όπως ονειρευόταν; Δύσκολο. Αφενός λόγω οικονομικής ανέχειας, αφετέρου ένεκα της ανώμαλης κατάστασης, καθώς οι Ιταλοί κατέλαβαν και την Κόνιτσα στις αρχές του μήνα. Οι λοιπές επιλογές του ήταν να μπειτσιράκι σε κάποιον μάστορα με σκοπό να μάθει την τέχνη του ή να παραμείνει στο χωριό, γεωργοκτηνοτρόφος.

Πήγαινε αναμασώντας τα περασμένα, χωρίς να τον αποκόβουν απ' τα τωρινά. Στα μισά του δρόμου άρχισε πάλι να ξύ-

νει με μανία τις πληγές που του άνοιξαν τα φαρμακερά λόγια της Τασιάς. Η οργή του φλόγα τον κατάκαιγε σαν φρούγανο.

Κατηφόρισε ως τη λαγκαδιά της Βάλτας, την οποία πολλοί την απέφευγαν. Στοίχειωναν το μέρος οι διηγήσεις των παλιότερων. Μολογούσαν ότι εκεί, στα χρόνια του Διονύσιου του Φιλοσόφου ή Σκυλοσόφου καταπώς τον κατέγραψαν οι παραχαράκτες της Ιστορίας, είχαν κρεμάσει οι Οθωμανοί περί τους είκοσι νομάτους. Ανάμεσά τους κι ένα παιδί δεκαπέντε ετών, μοναχογιός. Ζουρλάθηκε η μάνα του, της σάλεψε το μυαλό. Επήγε κι έφτιαξε καλύβα μες στη ρεματιά, θαρρείς για να συντροφεύει το αδικοχαμένο της παιδί, και ούρλιαζε τις νύχτες. Ξεπεταγόταν και τη μέρα μπροστά σε όποιον διάβαινε, αναμαλλιασμένη, κουρελού κι αποσκελετωμένη, κι αναθεμάτιζε, έβριζε και πετροβολούσε. Αλλά κι αφότου πέθανε, λέγανε ότι ακούγονταν τα βράδια κραυγές, κατάρες και γέλια φρικιαστικά.

Σουρούπωνε. Δεν κιότρευε εύκολα ο Ζώτος, ωστόσο δεν τον άφηναν παντελώς ανέγγιχτο τα τρομερά μολογήματα. Ριζώνουν τούτα αθέλητα στα τρίςβαθα της ψυχής και ξυπνάνε δίχως να σε ρωτούν όποτε το φέρει η στιγμή.

Περνώντας το ξύλινο γεφύρι, αγρίκησε θόρυβο. Όπως σούρνουν οι πατημασιές τα ξερόφυλλα. Ευθύς η δεισιδαιμονία ξεσήκωσε τον κουρνιαχτό του φόβου. Όμως η ανακατωσιά του λογισμού του βάστηξε λίγα δευτερόλεπτα, γιατί τον τύλιξε άλλης λογής αντάρα. Μέσ' απ' το σύδεντρο των πλατανιών ξεπρόβαλε ο Ντάφλος Γιόλκας· υποκοριστικό του Τριαντάφυλλος το μικρό του όνομα.

Δεν ήταν μονάχα οι κατηγορίες της Τασιάς αφορμή να τον θεωρεί Σατανά με τριάντα κεφάλια. Παρότι ευθέως κανείς στο χωριό δεν του αποκάλυψε οτιδήποτε, αρκετοί με μισόλογα, με μπηχτές και με την απότομη αλλαγή κουβέντας όταν εμφανιζόταν άφηναν να εννοηθεί πως κάποια σκιά τον βάραινε. Πετούσαν κι ορισμένοι τη φράση: «Μωρέ, φτυστός!»

δίχως να εξηγούν περισσότερα ή να προσθέτουν το όνομα του Ντάφλου, με τον οποίο υπονοούσαν ότι μοιάζει απαράλλαχτα στο πρόσωπο. Απεναντίας διέφεραν πολύ στο μπόι.

Συνέβη κι ένα περιστατικό κατά την τοπική πανήγυρη της εκκλησίας της Παναγίας τον περασμένο Αύγουστο, όντας σε διακοπές ο Ζώτος. Όπως το αναθυμόταν, σούβλιζε τη σκέψη του. Απολύοντας η εκκλησιά έστησαν το εθιμοτυπικό γλέντι στην πλατεία. Άλλοι κάθονταν στις μακριές τάβλες, άλλοι καταγής σε χράμια ή και στο χώμα και κάμποσοι στα πεζούλια της πέτρινης βρύσης. Είχε φουντώσει το κέφι και χόρευαν σύμφωνα με το συνήθειο της περιοχής ανά οικογένεια και στενό σόι. Η φαμίλια του Στέφου Φραξινού, του κύρη του Ζώτου, παππούδες και έξι συγγενείς ανέμεναν την αράδα τους. Ξέφυγε τότε απ' την παρέα του ο Ντάφλος, σίμωσε και ξεδίπλωνε τις χορευτικές του φιγούρες εμπρός τους. Ορθώθηκε ο μπαρμπα-Στέργιος να ζητήσει τον λόγο, μα τον συγκράτησαν οι υπόλοιποι. Μην προκαλέσουν καβγά και γίνουν αιτία να χαλάσει το πανηγύρι.

«Μην τον ξεσυνερίζεσαι», είπε ο Στέφος στον μπαρμπα-Στέργιο. «Είναι μεθυσμένος και βαμμένος αντιβενιζελικός. Βασιλικός ως το κόκαλο. Γυρεύει πάτημα να τσακωθεί».

Για τον Βενιζέλο ή για τη μάνα μου χόρευε μπροστά μας; συλλογιζόταν πια ο Ζώτος.

Φορτωμένος με όλα τούτα και με νωπά τα λόγια της Τασιάς, τα οποία θαρρούσε ότι του ξεκαθάρισαν όσα δεν ήθελε να πιστέψει, αντίκρισε τον Ντάφλο Γιόλκα. Καταχνιά μούκωσε τον νου του.

«Και τι κάνετε, μωρέ Ζώτο;» του απηύθυνε τον λόγο εκείνος, βγαίνοντας μέσ' απ' τα πλατάνια και τις λυγιές της ρεματιάς.

Δεν του αποκρίθηκε και συνέχισε τη στράτα του.

«Σου βούλωσε το στόμα το κακάρωμα του Γυαλάκια; Πάρτε το απόφαση, χαϊβάνια! Η σύφιλη του βενιζελισμού

τέλειωσε! Θα ξεπατώσουμε κι όποια τσιράκια του μας κουνιούνται! Άιντε, που μου πήρες κι αέρα!» απείλησε ο Ντάφλος, καθώς κυκλοφορούσε η ανυπόστατη φήμη περί δολοφονίας του Ελευθέριου Βενιζέλου.

Ο θυμός του Ζώτου ύψωνε το γαταγάνι του, αλλά και πάλι δεν απάντησε. Απότομα ο Ντάφλος του 'φραξε τον δρόμο.

«Καλησπέρα, λέει ο κόσμος, ρε μόμελο!»

«Την κακή σου μέρα και την κακή σου νύχτα!»

«Τι! Σε τ' εμένα ξεστομίζεις τέτοιες κουβέντες; Θα σε πάρει ο διάολος! Άι σιχτίρ!» έβρισε ο Ντάφλος και συγχρόνως τον έσπρωξε με δύναμη.

Ο Ζώτος παραπάτησε για δυο τρία βήματα, στάθηκε κι ύστερα έχωσε το χέρι στην τσέπη κι έβγαλε τον σουγιά.

«Αν είναι να πάρει κάποιον ο διάολος απόψε, είσαι εσύ, πούστη!»

Μιλούσαν τα αίματα ξέχωρα απ' τη λογική. Διαφέντευε το αγρίμι του προσβεβλημένου αρσενικού, δίχως τίποτε να μπορεί να το φέρει στα σύγκαλά του.

Ρίχτηκαν οι δυο άντρες, ο μεσήλικας και ο νιος, ο ένας εναντίον του άλλου. Ωσάν ουρακοτάγκοι ή τράγοι που διεκδικούν την αρχηγία της αγέλης κι ας μην ήταν τούτη η αφορμή της σύρραξης.

Πάλευαν, μούγκριζαν, κοντανάσαιναν, κυλούσαν τα δρώματά τους, ξεπετούσαν κουρνιαχτό με τα ποδάρια τους κι αγρικούσε μ' απορία ο μικρόκοσμος ολόγυρα τα καμώματά τους. Ωστόσο η λάμα του Ζώτου μπήχτηκε βαθιά στον μηρό του Ντάφλου. Ρέκαξε κείνος πέφτοντας στο χώμα κι έσυρε φωνή σαν από τη μαύρη γης. Ίδια με το παράπονο ή με τη βλαστήμια των μελλοθανάτων πριχού τους κόψει την ανάσα ο δήμιος.

Ανασήκωσε τον αγκώνα ο Ζώτος, με σφηνωμένη τη λαβή του σουγιά στην παλάμη του, έτοιμος να ξεσκίσει την κοιλιά ή τον λαιμό του οχτρού του.

«Μη, γιε μου!»

Όχι, δεν ήταν ο Ντάφλος. Έκραξε ο πατέρας του Ζώτου, ο Στέφος. Επέστρεφε κι εκείνος στο χωριό, σαλαγώνοντας καμιά εικοσαριά πρόβατα, και έπεσε απάνω σε όσα τον καλούσε η μοίρα ν' αναμετρηθεί μαζί τους.

Τρέχοντας έφτασε μέχρι το σημείο της συμπλοκής, ενώ ο Γκρας αναπηδούσε στον ώμο του κρεμασμένος απ' το λουρί.

«Τι έκαμες, καμάρι μου!»

Ο Ντάφλος Γιόλιας κοντανάσαινε και πάσχιζε έρποντας ν' απομακρυνθεί. Δεν ταίριαζε στο αντριλίκι του να φωνάζει βοήθεια, μα αλλιώς όριζε πια ο φόβος.

«Μη βγάλεις άχνα!» τον πρόλαβε ο Στέφος και τον σημάδεψε με τον Γκρα. «Θα κάμουμε μια συμφωνία, ειδημή θα σε χαλάσω!» Έστερα απευθύνθηκε στον γιο του: «Φύγε! Ό,τι κι αν γίνει, δεν ξέρεις τίποτε».

«Λίγο τον μάτωσα, θα ζήσει...»

«Για να σε χώσει στη φυλακή; Τράβα, κι εγώ θα τον κουβεντιάσω. Μη χασομεράς!» πρόσταξε αγριεμένος ο Στέφος, που κούτσαινε απ' το αριστερό ποδάρι καθώς τραυματίστηκε ως εθελοντής στη μάχη των Πέντε Πηγαδιών το 1897.

Πισωπάτησε ο Ζώτος κάμποσα μέτρα και κατόπιν βάλθηκε να πηλαλά. Μέχρι να μπει στο σπίτι ήχησε πυροβολισμός και στη συνέχεια άλλοι δυο ανά τακτά χρονικά διαστήματα. Πέρασαν κάπου δέκα λεπτά και, ενόσω μολογούσε ανάστατος στον πάππο του τι συνέβη, ακούστηκε ακόμη ένας.

Η Λέγκω, η γυναίκα του Ντάφλου, είχε ξεσηκώσει το χωριό αποβραδίζ. Έτρεξε στο καφενείο, στον παπά και στον κοινοτάρχη ψάχνοντας τον σύζυγό της.

Κατά τις εννιά μαθεύτηκε ότι τους βρήκαν σκοτωμένους και τους δυο στη λαγκαδιά της Βάλτας. Ωστόσο, πρωύτε-

ρα, έσπευσε στον τόπο του φονικού ο πάππος του Ζώτου.

«Τον ξεπάστρεψε τον κερατά!» ανήγγειλε επιστρέφοντας.

«Κι ο Στέφος;» ρώτησε με αγωνία η Κήκω.

«Έφυγε για κει όθεν δεν ξαναγυρίζουν...»

Άλλα δεν εξήγησε. Έπιασε τον Ζώτο απ' τον αγκώνα, τον οδήγησε παράμερα και τον ορμήνευε κρυφά. Ούτε καν έριχνε το βλέμμα στην Κήκω που μαδούσε τα μαλλιά της, έπνιγε τους βόγκους της και βημάτιζε ωσάν παραλοϊσμένη στην κάμαρα.

«Ετοιμάσου να πάμε στο καφενείο, τάχατες να γυρέψουμε τον Στέφο!» τη δασκάλεψε ο γερο-Μήλιος, αποσώνοντας με τον εγγονό του.

Το απόγευμα της Κυριακής κατέφτασε η Ιταλική Χωροφυλακή, μια κι είχε διώξει ο στρατός κατοχής τις Ελληνικές Ύπηρεσίες απ' την Κόνιτσα και τις πέριξ περιοχές. Διενήργησαν ανακρίσεις με διερμηνέα και αποφάνθηκαν πως ο Στέφος Φραξινός σκότωσε τον Ντάφλο Γιόλκα με τρεις πυροβολισμούς κι έπειτα αυτοκτόνησε βάνοντας την κάννη στο σαγόνι του. Αιτία; Οι υποψίες του δολοφόνου ότι το θύμα διατηρούσε ερωτικές σχέσεις με τη γυναίκα του.

Ξενύχτησαν τον νεκρό Στέφο αντάμα με λιγοστούς συγγενείς, βουβοί και συλλογισμένοι. Βουβοί κίνησαν και το πρωί της Δευτέρας να τον θάψουν άψαλτο, αφού δε δέχτηκε ο παπάς να κηδέψει τον δολοφόνο και αυτόχειρα.

Απεναντίας, οδυρμοί, κατάρες και βλαστήμιες εκσφενδονίζονταν απ' το σπίτι του Ντάφλου Γιόλκα κι ακούγονταν σ' ολόκληρο το χωριό. Το ίδιο κι όταν διάβαινε στο σοκάκι τους η νεκρική πομπή το απομεσήμερο.

«Εσύ τον έφαγες, μωρή π'τάνα! Εσύ, κακούργα! Εσύ, μωρή πανουκλιασμένη!» ωρούταν η Λέγκω, ενώ την υποβάσταζαν τ' αδέλφια της.

Η οικογένεια του Φραξινού κλειδαμπαρωμένη. Κανέναν δεν ξεμύτισε. Τους έσκιαζε το αίμα και η οργή των οικείων

του Γιόλκα. Τους μακέλευε κι η δική τους οδύνη. Όσο για τον Ζώτο, πλάκωνε την ψυχή του διπλό κρίμα. Ωσάν να τους σκότωσε με τα χέρια του και τους δυο. Τυλίγονταν όλα μέσα του, ανάκατα, σε μαύρο σύγνεφο· θάνατος, πόνος, θυμός, θλίψη, ντροπή, ταπεινωση.

Την Τρίτη, με τον ήλιο τρεις οργιές στον ουρανό, βγήκε στο αλώνι κι αγνάντευε κατά το κέντρο του χωριού. Πέραγα εκείνη την ώρα στον δρόμο ο Δόσιος, εκ του Θεοδόσης, αδελφός του Ντάφλου.

«Για σίμωσε να σου πω δυο λόγια!» τον κάλεσε, και στάθηκε πλάι στον φράχτη.

Κόντεψε ο Ζώτος με ύφος σαν να μην τον λογάριάζε. Ήταν απόστρατος ανθυπασπιστής ο Δόσιος Γιόλκας, караβανάς.

«Ο κύρης σου δε θα κόταγε να κάμει τέτοιο φονικό», είπε ο Δόσιος, με μισόκλειστα τα μάτια και το στριφτό τσιγάρο κολλημένο στο κάτω χείλος του.

«Άμα ήταν κιότης, πώς το 'καμε;»

«Είχε μαχαιριά στο μπούτι ο Ντάφλος. Φαινόταν κι ας ρίχτηκε απάνω της η μια σφαίρα. Ο σουγιάς του πατέρα σου δε βρέθηκε ματωμένος. Ξέρεις τίποτα γι' αυτό;»

«Μπας και φαντάζεσαι ότι είμαι χωροφύλακας; Σ' εκείνους να τα καταγγείλεις».

«Εξόν απ' τους χωροφύλακες, που αν δεν ήταν Ιταλοί άλλο συμπέρασμα θα έβγαναν, να θυμάσαι και το ασμαλί-κι. Εντάξει;» πέταξε ο Δόσιος και κίνησε για τον καφεéné.

Στο κατώφλι εμφανίστηκε ο πάππος.

«Τι σου αρμάθιασε;»

«Για τον αμάτωτο σουγιά του πατέρα μου και κάτι που δεν κατάλαβα τι σημαίνει».

«Σαν τι;»

«Ασμαλίκα, ασμαλίκι...»

Ο γερο-Μήλιος συνοφρυώθηκε κι έσιαξε με τον αντίχειρα και τον δείκτη το κατάλευκο και παχύ μουστάκι του.

«Ασμαλίκι στα βλάχικα θα πει βεντέτα. Σκότωσες άνθρωπό μας, θα σκοτώσω κι εγώ απ' τη δική σου φαμίλια. Όχι γυναίκα· αρσενικό, και με νέο αίμα να κυλά στις φλέβες του».

Η μάνα του Ζώτου ήταν βλάχικης καταγωγής. Γνώριζε κι ο ίδιος μέσες άκρες τη γλώσσα, μα τη συγκεκριμένη λέξη δεν έτυχε να την ακούσει στο χωριό, όπου οι Βλάχοι μετριούνταν έως και το ένα τρίτο του συνολικού πληθυσμού. Ούτε στην επτάλοφη Μοσχόπολη, την κατ' εξοχήν βλάχικη πολιτεία.

«Δεν τον φοβάμαι, πάππο!»

«Την μπαμπεσιά να τη σκιάζεσαι και να φυλάγεσαι. Δε θα σου ριχτεί στα ίσια. Ξέρεις τι κουμάσι είναι ο Δόσιας κι ο αδελφός του ο Κολιός; Έσφαξαν γυναικόπαιδα τούτοι στην Αλβανία το 1913 και το 1914. Στο Λεσκοβίκι, στην Κόδρα, στο Χόρομπο, στην Πρεμετή, στο Τεπελένι κι αλλού. Οργάνωναν αντάρτικα μπουλούκια, λήστευαν, βιάζαν και σκότωναν. Ή μπας και θαρρείς πως μονάχα οι Αλβανοί έκαμαν κακουργήματα στους Έλληνες. Μήτε ο Ντάφλος είχε μπέσα. Σου είπε ο κύρης σου ότι θα τον κουβέντιαζε, ώστε να σε πείσει να φύγεις. Για σένα νοιαζόταν. Το ασμαλίκι και η μπαμπεσιά τον κράτησαν τόσα χρόνια, ειδημή θα τον χαλούσε ομπρύτερα».

«Δεν τους φοβάμαι, πάππο!» επανέλαβε ο Ζώτος, και πρόσθεσε: «Θα τον σκότωνε για όσα καταλογίζουν στη μάνα μου;»

«Για τις προσβολές που ξεστόμιζε με αφορμή τα πολιτικά, τα σύνορα των χωραφιών κι άλλα πολλά. Ήταν λεβέντης ο πατέρας σου. Δεν είναι ώρα να πιάσουμε να ξετυλίγουμε αυτό το κουβάρι. Ούτε και βγάζει πουθενά...»

Τερμάτισε εκεί τον διάλογο ο γέρος. Ωστόσο, οι δυο τους άνοιξαν τις επόμενες μέρες μακριές συζητήσεις, με θέμα την

απειλή του Δόσια. Μια εβδομάδα αργότερα κατέληξαν στην απόφαση να ξενιτευτεί ο Ζώτος. Ν' αναχωρήσει και να εγκατασταθεί στα Γιάννενα, αν και θα διέδιδαν ότι ταξίδεψε στη Ρουμανία, όπου 'χε έναν δεύτερο ξάδελφο η μάνα του.

Με απολιθωμένα πλάσματα φάνταζαν πάππος, βάβω, μάνα και γιος το προηγούμενο βράδυ απ' τον μισεμό. Θύματα της σκληράδας και του αναπάντεχου της ζωής. Στο γείσο του τζακιού έκαιγε το λυχνάρι, με τον καπνό να υψώνεται ντουμάνι, ενώ οι φλόγες της φωτιάς με τις αναλαμπές τους πρόσθεταν στο λιγοστό φως της κάμαρας.

«Έτσι πρέπει να γίνει, δεν υπάρχει άλλος δρόμος», μονολόγησε ο πάππος, καθώς ακουμπούσε στο δεξιό παραγώνι τη ράχη του. Προκειμένου να το πιστέψει κι ο ίδιος ή να σπάσει την παγερή σιωπή.

«Προτού φύγω, θέλω να μάθω», τόλμησε ν' απαιτήσει ο Ζώτος. «Η Τασιά έλεγε πως είμαι παιδί του Ντάφλου. Αληθεύει;»

«Τι λες, γιόκα μου; Τι λες, ψυχή μου! Τι κακά βάνεις με τον νου σου...» ξέσπασε η μάνα του.

«Εσύ τον έφαγες τον Στέφο μου, μωρή!» της επιτέθηκε κι η βάβω, μα τότε αγρίεψε ο πάππος.

«Βγάλε τον σκασμό, γριά!» έκραξε, και γύρισε στον εγγονό: «Μη χάφτεις τις αβανιές του κόσμου. Ντροπιαζόμαστε όλοι με τέτοιες κατηγορίες».

«Όταν γεννήθηκα, οι γονιοί μου ήταν εννιά χρόνια παντρεμένοι και παιδί δεν έκαναν πριν, μήτε μετά από μένα».

Ο γερο-Μήλιος αγριοκοίταξε τη βάβω που κάτι ψιθύριζε.

«Άρα είναι αλήθεια», συμπέρανε ο Ζώτος.

«Οχ, Παναγιά μου! Οχ, η καφερή, η φαρμακωμένη! Όχι, γιόκα μου. Μονάχα μια καλημέρα άλλαξα με τον Ντάφλο στη χάση και στη φέξη. Να με κάψει ο Θεός! Δεν έπιανα παιδιά και στον πολύ καιρό πήγαμε στον γιατρό στα Γιάννενα. Ντρέπομαν και μ' έσυρε ο κύρης σου με το στανιό. Με πι-

λάτρευε ο γιατρός πέντε μέρες. Εκείος μου έδωσε γιατρικά και γκαστρώθηκα. Καλός γιατρός ήτανε και...»

«Καλογιατρός; Κομπογιαννίτης!» την έκοψε ο Ζώτος. «Γκαστρώθηκες, δηλαδή, με γιατροσόφια και μαντζούνια! Δε θέλω ν' ακούσω άλλα! Μάνα είσαι συ... ή λώβα!»

«Λώβα...» μουρμούρισε η βάβα απ' το αριστερό παραγώνι, θαρρείς απόμακρος αντίλαλος της βλαστήμιας του εγγονού της.

Μαζεύτηκε κουβάρι η μάνα καταγής κι έκλαιγε, ενώ ο Ζώτος αγρικούσε στο παραθύρι το σφύριγμα του παγωμένου βοριά. Ηχούσε ωσάν θρήνος ζωών δυστυχημένων κι αγέλαστων ή ωσάν συνοδεία του βαρύ χειμώνα που λυσομανούσε εντός της κάμαρας και ριχνόταν ολόισια στις ψυχές.

Κάποια στιγμή η Κήκω ανασήκωσε το κεφάλι.

«Σαν έρθει η ώρα να παντρευτείς, γιόκα μου...» είπε, σφουγγίζοντας τα δάκρυά της, «μην πάρεις γυναίκα που γιορτάζει στις δέκα του Νιόβρη. Θα είναι δεμένη με κατάρεις. Είχε ο πατέρας σου να σου δώσει ένα γράμμα για τούτα. Όμως κάηκε όταν έπιασε πριχού χρόνια φωτιά το εικονοστάσι. Εκεί το φύλαγε. Εγώ γράμματα δεν ξέρω...»

Την πήραν πάλι τα κλάματα και πνίγηκε η λαλιά της.

«Ωρα να πλαγιάσουμε!» πρόσταξε ο πάππος. «Τέρμα οι κουβέντες γι' απόψε!»

Το πρωί, με τα κρούσταλλα να κρέμονται στις σκεπές και το τσιάφι ή πάχνη να πασπαλίζει τον τόπο, κίνησε ο Ζώτος. Χαιρέτησε τον πάππο του, άφησε τη βάβα να τον φιλήσει στον λαιμό και ξεπόρτισε.

«Γιόκα μου, καμάρι μου...» φώναξε η Κήκω, με τα μάτια κατακόκκινα απ' το ολονύκτιο κλάμα, κι έτρεξε ξοπίσω του στην αυλή.

Εκείνος, ήδη με το δισάκι στον ώμο, δε στράφηκε ούτε

να τη δει. Σφίχτηκε στο τριμμένο του τσόχινο πανωφόρι και συνέχισε τον δρόμο του. Σε κάθε πατημασιά του έτριζε το κοκαλιασμένο απ' τον παγετό χώμα. Θαρρείς και στο διάβα του πατούσε απάνω σε σκόρπια ανθρώπινα κόκαλα και τα έσπαγε. Έφευγε, γιατί το ζήτησε ο πάππος του κι όχι από φόβο. Ίσως και να τον έδιωχνε το ζοφερό, το αρρωστημένο κλίμα που έζωνε πανταχόθεν το πατρικό του.

«Ν' ακούω καλά τ' όνομά σου!» έκραξε η μάνα του, και βγήκε με βαθύ λυγμό το τελείωμα της αποχαιρετιστήριας ευχής της.

«Νύφη, μπες στο σπίτι! Χώσου και μη σε ξαναδούν τα μάτια του κόσμου! Φτάνουν όσα μας έκαμες!» ξαπόλυσε την προσταγή του ο γερο-Μήλιος, σκληρή, θανατερή.

Ο Ζώτος λύγισε προς στιγμήν και κοντοστάθηκε. Άφηνε τη μάνα του να τη ροκανίζει η καταλαλιά των συγχωριανών, να της σαπίζει τα σωθικά η δική του βλαστήμια και να την τρώει το καθημερινό μαστίγωμα των πεθερικών της που τη λογάριαζαν μαγαρισμένη. Δε θα τολμούσε καν να τους κοιτάξει κατάματα. Θα εκτελούσε, όπως κι όλες οι νύφες της περιοχής, τις εντολές του πεθερού και της πεθεράς, του κυρ αφέντη και της κυρα-μάνας, χωρίς αντίρρηση. Με τι ψυχή, με τι καρδιά, με ποια προσμονή θα κυλούσε η ζωή της;

«Άς τη συγχωρήσει κι άς τη συμπονέσει ο Θεός, εγώ την ξέγραψα από μάνα μου», μονολόγησε και κίνησε πάλι.

Ο Ζώτος και η Χαβαή, με την πολυκύμαντη ερωτική τους σχέση, ένας αινιγματικός βαρκάρης, μια γυναίκα-αράχνη, που γυρεύει δωμάτιο για μια νύχτα κι έναν άντρα για μια ζωή, ο σατανικός κομπογιαννίτης γιατρός Μαργαζής και ο τυχοδιώκτης παπα-Λέρας, ο οποίος παινεύεται ότι εκδύει τις γυναίκες από τα αμαρτήματα κι από τα εσώρουχα, μπλέκονται στο γαϊτανάκι που υψώνει ως μιαρή ή ευλογημένη έκρηξη το γινάτι με αφορμή έναν φόνο, μια αυτοκτονία, τον φόβο της αντεκδίκησης, την καταφρόνια της κοινωνίας, τον πλούτο, τη φτώχεια, τη ζήλια, τον πόθο, κάποια ανομολόγητα εγκλήματα, την εθνική ταυτότητα και τον διάβολο ή τον άγγελο που κρύβει καθένας μέσα του. Και κυλά η ζωή τους πότε σαν αργιμένο ποτάμι και πότε σαν γλυκασμός της άνοιξης.

Πρωταγωνιστές και δευτεραγωνιστές πορεύονται στα χρόνια της ιταλικής κατοχής των Ιωαννίνων του 1917· της πρώτης απόπειρας δημιουργίας Βλάχικου Πριγκιπάτου στην Πίνδο· της εξόρυξης πετρελαίου στη Δραγοψά· της εκστρατείας στη Μικρά Ασία· της προσφυγιάς Μικρασιατών και Ποντίων, αλλά κι εκείνης των Τουρκογιαννιωτών· του διχασμού σε βενιζελικούς και αντιβενιζελικούς και της μάστιγας της ληστοκρατίας στην Ήπειρο. Συνάμα ακολουθούν τα βήματα Εβραίων, Βλάχων, Αλβανών και Σαρακατσάνων, και γενικότερα την ταραγμένη εποχή πριν από το 1922 και κατά την πρώτη δεκαετία του Μεσοπολέμου.

Στην ίδια πατρίδα συνυπάρχουν ή συγκρούονται διαφορετικοί κόσμοι, ομάδες και άτομα· σμίγουν ή αποχωρίζονται τα όνειρα κι ανακατώνονται τα αίματα, οι θρησκείες και οι γλώσσες· κι όλα συμβαίνουν στα Γιάννενα, στην πόλη των θρούλων και της μυστηριακής γοητείας.

Εκδόσεις ΨΥΧΟΓΙΟΣ

www.psichogios.gr

ΚΩΔ. ΜΗΧΗΣΗΣ: 20690

Γ Ι Α Α Ν Α Γ Ν Ω Σ Τ Ε Σ Μ Ε Α Π Α Ι Τ Η Σ Ε Ι Σ